

១- រឿងដើមកំណើតសត្វកូនលោក

មានបក្សីម្យ៉ាងហៅថាសត្វកូនលោក រូបរាងស្រដៀងនឹងសត្វគ្រលីងគ្រលោង តែមានមាឌធំជាងគ្រលីងគ្រលោងបន្តិច សម្បុរវាក្រហមទុះច្រើនអាស្រ័យនៅក្នុងព្រៃភ្នំ ឬព្រៃភ្នំស្រោងស្រឹង ។ សត្វនេះចាស់ៗ ខ្មែរយើងបាននិយាយតៗមកថា មានដើមកំណើតមកពីមនុស្ស ដូចមានដំណាលតទៅនេះ :

កាលពីព្រេងនាយមានកសិករពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធ ជាមនុស្សក្រលំបាក មានកូនស្រីតូចៗ បីនាក់ ។ កូនទី ១ ចេះដងទឹកដាំបាយ កូនទី ២ ចេះនាំប្អូនដើរលេង កូនទី ៣ ចេះរត់លេង ក្រោយពីពេលដែលប្តីស្លាប់ចោលទៅ ។ នាងប្រពន្ធនៅមេម៉ាយជាមួយនឹងកូនស្រី ៣ នាក់តែងតែទៅកាប់ឧស បេះបន្លែ ទូលទៅលក់ឯផ្សាររាល់ថ្ងៃ ។

ថ្ងៃមួយនាងបានទៅជួបអ្នកលេងស៊ីដឹកម្នាក់ ដែលតែងតែដើរលួច ឆក់អ្នកដំណើរឆ្ងាយជិត បានលុយកាក់យកមកស៊ីដឹកហ៊ុំហារ ។ អ្នកលេងនោះកាលបើក្រឡេកឃើញអ្នកមេម៉ាយ ក៏សំដែងអាកប្បកិរិយាជាអ្នកគួរសមសួរនាងថា ចុះនាងនៅភូមិណា ? ឆ្ងាយឬជិត ? ហេតុអ្វីក៏មិនឱ្យប្តីជួយឯក ប្រឹងផ្ទុកទូល ម្នាក់ឯងយ៉ាងម៉្លេះ ? " ។

នាងក៏ប្រាប់ដោយត្រង់ថា ខ្ញុំជាស្រីមេម៉ាយ ប្តីស្លាប់ចោលទៅ សព្វថ្ងៃក្រលំបាកណាស់ប្រឹងកាប់ឧសបេះបន្លែលក់គ្រាន់បានប្រាក់កាស បន្តិចយកទៅទិញអាហារចំណីឱ្យកូនស្រី ៣ នាក់ បរិភោគ" ។ ឮដូច្នោះ អ្នកលេងនឹកអញ្ជូចក្នុងចិត្តថា នាងនេះមេម៉ាយមែន ប៉ុន្តែមានរូបស្អាតគ្រាន់បើ គួរអញ្ជូតាមទៅសួរដល់ផ្ទះយកជាប្រពន្ធឱ្យបាន" ហើយក៏គិតនិយាយថា "នាង! ខ្ញុំមានចិត្តអាណិតនាងណាស់ ខ្ញុំសូមជូន ១០ កហាបណៈ សម្រាប់ទិញអីវ៉ាន់ធ្វើកូន"។ នាងមេម៉ាយក៏ទទួលយកភ្លាម ដោយសេចក្តីត្រេកអរ លុះលក់ឧសនិងបន្លែអស់ហើយ នាងត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។ ឯអ្នកលេងក៏លបដើរតាមក្រោយ ដើម្បីគន់មើលផ្ទះវិញ លុះពេលព្រលប់ក៏ទៅជួបឯផ្ទះនាងនិយាយគ្នា ត្រូវមាត់ហើយ ក៏យកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធតទៅ ។

ចាប់តាំងពីថ្ងៃនោះមក អ្នកលេងតែងចេញទៅប្តូរអ្នកស្រុក ២-៣ ថ្ងៃមកផ្ទះម្តងក៏មាន កន្លះខែមកម្តងក៏មាន ។ នាងនោះមានមាសប្រាក់ចាយ បរិបូណ៌ស្លៀកពាក់សុទ្ធតែរបស់ល្អៗ ក៏ទៅជាធំចិត្តឡើងចាងក៏ដើរលេងជាមួយប្តីនៅតាមផ្សារភ្លេចគិតដល់កូនកម្សត់ទាំងបីនាក់ មានចិត្តក្តៅក្រហាយ ស្តាប់កូនស្រីរបស់ខ្លួន ឃើញមុខកូនពេលណាចង់តែយកកាំបិតមកកាប់ឱ្យដាច់កទាំង ៣ នាក់ ពេលដាំស្ពឺនហើយនាំប្តីបរិភោគតែពីរនាក់ ។ សល់បាយក្នុងឆ្នាំងបន្តិចបន្តួច កូនទាំង ៣ នាំបងប្អូនកេះកាយស៊ី ខ្លះដេកលក់ក្បែរជើងក្រាន ខ្លះដេកលក់នៅល្ងែងផ្ទះខាងក្រៅមូសសុចខាំពងខ្លួន ។ ពេលព្រឹកៗ នាងនោះតាំងតែងខ្លួនប្រាណ ទៅស៊ីដឹកនៅឯផ្សារជាមួយប្តីរាល់ថ្ងៃ ។ ថ្ងៃមួយប្តីបាននិយាយរំពួកថា : បងមានសេចក្តីអៀនខ្មាសមិត្តភក្តិខ្លាំងណាស់ ព្រោះប្អូនចេះតែតាមបងទៅស៊ីដឹកឯផ្សារ ដូច្នោះបងសូមអង្វរចិត្តអូន សូមនៅផ្ទះថែទាំកូនស្រីទាំង ៣នាក់ចុះ ។

ឮប្តីនិយាយយ៉ាងនេះ នាងនោះនិយាយគិតថា "ប្តីអញគាត់ហ៊ឺហាណាស់ ពួកស្រ្តីខូចក្នុងផ្សារស្គាល់គាត់ទាំងអស់ បើអញបណ្តោយតទៅថ្ងៃមុខគាត់នឹងបោះបង់ចោលអញពុំខាន គួរអញរកឧបាយសម្លាប់កូនស្រីទាំង ៣ នាក់ចោលកុំឱ្យគាត់មានពាក្យចាក់ដោតថា ឱ្យអញនៅផ្ទះព្រោះតែកូនឡើយ ។ លុះដល់ខែពិសាខមានភ្លៀងធ្លាក់ជោកជាំ

នាងនោះនិយាយបញ្ជាក់កូនថា 'កូនអើយ ! កាលឪពុកឯងនៅរស់នៅ តែដល់រដូវនេះហើយគាត់តែងនាំម្តាយទៅសាប ព្រោះស្រូវនៅត្រពាំងទឹកក្នុងព្រៃជិតជើងភ្នំមានខ្ទមលំហែដកចាំស្រូវស្តែកនេះ ម្តាយនឹងយកស្រូវពូជទៅសាប ព្រោះ ចូរកូនទៅដេកចាំចាប់ព្រាបលលក កុំឱ្យស៊ីស្រូវ " ។ លុះព្រឹកឡើងនាងនោះ នាំកូនទៅក្នុងព្រៃហោឋានជិតជើងភ្នំ យកស្រូវទៅបាចសាបក្នុងត្រពាំងរួចផ្តាំកូនថា "នែហងរាល់គ្នា! ត្រូវនៅចាំស្រូវ កុំទៅណាឆ្ងាយ កុំទៅផ្ទះ បើទៅអញវាយសម្លាប់ " ផ្តាំហើយនាងនោះទុកបាយឱ្យ ១ចំណែកម្នាក់អង្ករ ៣ បានពោតបួនដប់គ្រាប់ កូនឆ្នាំងដីមួយនឹងអំបិលប្រហុក បន្តិចបន្តួចដោយគិតថា "យប់នេះខ្លាវានឹងមកខាំស៊ី បើមិនស្លាប់ដោយខ្លាស៊ីក៏គង់ ស្លាប់ដោយអត់បាយពុំខាន" ។ លុះផ្តាំកូនស្រេចហើយ ក៏ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ដេកចាំមើលប្តីមកពីរកស៊ី ។ លុះប្តីមកដល់ក៏សួរថា "កូនស្រីទាំង ៣ នាក់ទៅដើរលេងឯណាពុំឃើញមកផ្ទះ " ។ ប្រពន្ធប្រាប់ថា ខ្ញុំប្រើវាឱ្យទៅចាំស្រូវជាមួយចាស់ទុំជាច្រើនលុះស្រូវទុំទើបវាត្រឡប់មកវិញ ។

ចំណែកកុមារីទាំង ៣ នាក់នាំបងប្អូនយកគ្រាប់ពោតទៅកប់តាមភ្លឺត្រពាំង ពេលយប់នាំគ្នាឡើងទៅដេកលើខ្ទម ។ ពួកស្រីតែមាត់ដំរី ចចក ស្មានស្នាស្រែកទ្រហឹងអឹងកងពេញព្រៃស្នាសាន នាងបងមានសេចក្តីភិតភ័យ ញ័រខ្លួនដូចសត្វស្ទើរ គ្មានព្រលឹងនៅក្នុងខ្លួន លូងប្អូនៗកុំឱ្យយំខ្លាចសត្វសាហាវទាំងនោះវាមកខាំសម្លាប់ ។ គ្រានោះអារក្ខទេវតាដែលបិទនៅក្នុងព្រៃស្នាសានគិតថា "នាងម្តាយហេតុអ្វីក៏យកកូនតូចៗមកប្រោសចោលក្នុងព្រៃដូច្នេះ បើអញមិនជួយកុមារទាំង៣ នេះផងមុខជាម្រឹមតាទ្យយង់យួងស៊ីពុំខាន គួរអញសង្គ្រោះកុមារទាំងនេះទម្រាំជុតពេលវាត្រីនេះ ហើយអញនឹងក្រាបទូលសម្តេចឥន្ទ្រាធិរាជ " ។ គិតស្រេចអារក្ខទេវតាសម្តែងប្រទិស្រែកគំរាមពួកសត្វសាហាវឱ្យរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ លុះព្រឹកឡើងក៏ចូលទៅកាន់សំណាក់ទេវរាជឈ្មោះវរុណ នៅទិសឦសាន ដើម្បីឱ្យទេវរាជនេះ នាំដំណឹងទៅក្រាបទូលព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ។

វរុណទេវរាជរំពឹងឃើញថា "ការនេះមិនចាំបាច់ទៅក្រាបទូលព្រះឥន្ទ្រាធិរាជទេ ព្រោះកុមារីទាំង ៣ នេះត្រូវក្លាយខ្លួនទៅជាសត្វបក្សី " ហើយបង្គាប់ថា "ត្រូវអ្នកឯងជួយការពារកុមារីទាំង ៣ ឱ្យមជ្ឈិតកុំឱ្យសត្វសាហាវបៀតបៀនបាន ទម្រាំវាក្លាយខ្លួនទៅជាសត្វ បើវាឃ្លានអាហារត្រូវនិមិត្តជាត្រីក្រឹមទន្សាយ ខ្យង ខ្មៅ ដាក់ក្នុងត្រពាំងមួយឱ្យវាស៊ីទៅ " ។ អារក្ខទេវតាត្រឡប់មកវិញក៏ធ្វើតាមបង្គាប់វរុណទេវរាជ ។ ឯកុមារីទាំង ៣ នាក់នោះនៅចាំស្រូវបាន ៣ យប់ ៣ ថ្ងៃ ក៏អស់អង្ករ ៣ បានដែលម្តាយទុកឱ្យស៊ី ប្អូនយំរកបាយស៊ី បងបានដើរទៅបេះស្លឹក ថ្លឹង ចូលទៅក្នុងថ្នកក្តិចត្រួយត្រកូន និង ដើមអំពៅជៀប យកមកចែកគ្នាស៊ី ។

ប្អូនបង្អស់ចេះតែស្រែកយំ បងក៏នាំគ្នាចុះទៅចាប់ត្រីក្រឹមទន្សាយធំមួយបានមក ប្រុងដុតស៊ីតែភ្លើងដែលម្តាយបង្កាត់ទុកឱ្យរលត់អស់ទៅ ក៏នាំបងប្អូនហែកស៊ីនៅបន្តិចម្នាក់ ។ ប្អូនចេះតែយំកន្ទក់កន្ទេញចង់ទៅផ្ទះ បងថាមិនហ៊ានទេ ខ្លាចម៉ែវាយ តែប្អូនទាំងពីរស្រែកយំខ្លាំងពេកបងទ្រាំមិនបានក៏នាំគ្នាទៅផ្ទះ ។

ឯម្តាយកាលបើឃើញកូនបណ្តើរគ្នាមកដូច្នោះ ក៏ម្តាយមើលស្រែកជេរពីលើផ្ទះ មេកូនចង្រៃ ! អញថាយកវាទៅប្រោសចោល ឱ្យស្លាប់ព្រាត់ប្រាស់អស់ទៅឥឡូវ មិនស្លាប់បែរជានាំគ្នាត្រឡប់មកវិញ អញវាយសម្លាប់ឥឡូវហើយ កុំឱ្យអញឃើញមុខមាត់អញមិនឱ្យហងឡើងផ្ទះសម្បែងទេ " ។ នាងបងអង្ករថា "សូមអ្នកម្តាយអាណិតកូនផងចុះ ព្រោះប្អូនចេះតែយំឃ្លានបាយអត់ ២-៣ ថ្ងៃហើយស៊ីតែស្លឹកឈើជំនួសបាយភ្លើងក៏រលត់អស់ បើម៉ែមិនឱ្យនៅកូនសូមតែអង្ករ

និងភ្លើងត្រឡប់ទៅវិញ សូមម្តាយកុំធ្វើបាបកូន កូនសូមទោស " ។ ឯកូនប្អូននិយាយប្រាប់ម្តាយថា "ម៉ែ ! បងចាប់បានសាយស៊ីអែត " ។ ម្តាយឮកូនប្រាប់ថា "ចាប់បានទន្សាយស៊ីអែត" ក៏រឹតម្តូរម៉ៅខ្លាំងណាស់ទៅទៀត ជេរបញ្ជោលថា "មេកូនចង្រៃ! វាបានទន្សាយចែកគ្នាស៊ីម្តេចមិនយកឱ្យអញស៊ីផង " ។ និយាយតែប៉ុណ្ណោះក៏ស្ទុះទៅវាយកូនទាំង ៣ នាក់ជាក់ច្រំបណ្តើរឱ្យទៅព្រៃវិញ របស់អ្វីបន្តិចបន្តួចក៏មិនឱ្យសោះ ប៉ងឱ្យតែស្លាប់បាត់បង់ទៅ។ គួរឱ្យអាសូរកុមារីទាំង ៣ នាក់នេះពន់ពេកម្តាយវាយបែកឈាមហូរសស្រាក់ ក៏នៅតែមិនបាត់វាចាថា "ម៉ែៗ !" ឥតដឹងថាម្តាយប្រុងសម្លាប់ខ្លួនចោលសោះ ។ ឯកុមារីប្អូនចេះតែអួតប្រាប់ម្តាយថា "បានសាយស៊ីអែតៗ " ។ ម្តាយឮដូច្នោះរឹតតែវាយខ្លាំងថែមទៀត ។

នាងបងប្រឹងទាញប្អូនទាំងពីរនាក់ទៅដោយគិតឃើញថា បើទ្រាំនៅមុខតែម្តាយសម្លាប់មិនខាន ហើយនាំគ្នាទៅនៅក្នុងខ្ទមដដែល ដោយគ្រាំគ្រានឹងម្តាយវាយសំពង់ក៏សន្លប់បាត់ស្មារតីទាំង ៣ នាក់ ។ អារក្ខទេវតាកាលឃើញដូច្នោះ ក៏យកទឹកមកបោះព្រំកុមារីទាំង ៣ នាក់ឱ្យមានស្មារតីឡើងវិញ ។

កុមារីទាំង ៣ នាក់លុះដឹងស្មារតីឡើងស្រែកទ្រហោយទាំងអស់គ្នា ឯនាងបងក៏ចុះទៅចាប់ត្រីក្រឹមទន្សាយ និងរាវរកខ្យងខ្ចៅមកហែកចែកបងប្អូនស៊ីជំនួសបាយជានិច្ចរាល់ថ្ងៃ ត្រីនិងខ្យងខ្ចៅចេះតែមានមិនអស់ព្រោះទេវតានិមិត្តឱ្យកាលណាថ្ងៃក្តៅល្អ ស្រងមកហាលថ្ងៃឱ្យតែក្រៀមៗ វាយបំបែក ហែកចែកគ្នាស៊ីទៅ ។ នាងបងនិយាយកៀកកប្អូនល្ងងលោមថា "អូនអើយ ! យើងទាំង ៣ នាក់នេះពុំបានជួបមុខម៉ែទៀតទេ ព្រោះគាត់មានប្តីថ្មីទៀត បានជាគាត់ស្អប់យើងហើយរករឿងសម្លាប់យើងចោល យើងកុំសង្ឃឹមថាមានជីវិតរស់នៅតទៅមុខទៀត ណាមួយសំពត់អាវមានតែមួយម្នាក់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ ឥឡូវនេះដាច់អស់ទៅហើយ តទៅមុខយើងនឹងងាឱបក្បាលជង្គង់ហើយនឹងអាក្រាតកាយនៅតែខ្លួនទទេដូចសត្វតិរច្ឆាន" ។ អំពីពេលដែលនាងបានដាំជុំវិញភ្នំ ត្រពាំងនោះបាន ៣ ខែមានផ្លែចាស់ខ្លី សត្វ ជ្រូក ក្តាន់ ស្វា កំប្រុក ពុំហ៊ានស៊ីឡើយ ព្រោះអារក្ខទេវតាតែងថែរក្សា នាងបងតែងទៅបេះយកមកបរិភោគជាមួយ នឹងត្រីក្រឹមទន្សាយហើយនឹងខ្យងខ្ចៅ ។ លុះបាន ៦ ខែ កុមារីទាំង ៣ នាក់ស្រាប់តែដុះឆាមចេញពេញខ្លួន ដែលខាងដុះចេញទៅជាស្លាបទទះហើរទៅដល់ចុងឈើ ចាប់ប្រពោងបេះផ្លែឈើបានទាំងអស់គ្នា តែហើរទៅឆ្ងាយពុំរួច បបូរមាត់ដុះចេញទៅជាចំពុះ រីងមាត់និយាយភាសាមនុស្សពុំកើតគ្រាន់តែដឹងខ្លួនថា ខ្លួននៅជាមនុស្សតែនិយាយទៅជាសំឡេងសត្វតិរច្ឆាន យូរៗទៅកាន់តែហើរបានឆ្ងាយបន្តិចម្តងៗ ព្រោះតាំងពីបបូរមាត់ដុះចេញទៅជាចំពុះ មិនដែលនិយាយភាសាមនុស្សសោះ តែបើមនុស្សនិយាយទៅរកនៅស្តាប់បាន។

ឯប្តីចុងរបស់នាងជាម្តាយនៃកុមារីទាំងនោះ តែងប្រព្រឹត្តអំពើចោរកម្មជានិច្ច ។ ថ្ងៃមួយមានអ្នកជិតខាងគេប្តឹងដល់អ្នករាជការ ៗ ក៏ចាប់យកទៅដាក់គុកមួយជីវិតទៅ ។

ពេលនោះ នាងជាម្តាយដេកព្រួយចិត្ត នឹកអាណិតដល់កូនកម្សត់ទាំង ៣ នាក់ដែលខ្លួនបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញហើយដើរទៅក្នុងព្រៃឃើញកូននៅព្រាងក្នុងខ្ទមស្គាល់ច្បាស់លាស់ជាកូន ព្រោះមានទម្រង់ជាមនុស្សនៅឡើយ តែដុះស្លាបមានចំពុះដូចសត្វតិរច្ឆាន ក៏ស្រែកហៅថា "កូនអើយ ! ឥឡូវម្តាយមកទទួលកូនទៅវិញ ម្តាយលែងឱ្យកូននៅក្នុងព្រៃទៀតហើយ" ។

កូនទាំង ៣ នាក់ឮមាត់ម្តាយហៅ ស្គាល់ជាក់ ជាម្តាយក៏គិតគ្នាថា "ម៉ែយើងមករកសម្លាប់ទៀតហើយ ត្រូវយើងកុំទុក ចិត្តគាត់ យើងនាំគ្នាហើរទៅល្អជាង" គិតដូច្នោះក៏នាំគ្នាហើរត្រសងទៅទំលើឈើខ្ពស់ ១ ដើមស្រែកប្រាប់មកម្តាយ ដោយបំណងនិយាយថា "យើងផុតនិស្ស័យជាកូនលោកហើយ យើងទៅជាសត្វតិរច្ឆានល្អជាង អ្នកកុំមកជិតយើង" ប៉ុន្តែសំដីដែលស្រែកប្រាប់ម្តាយនោះ មិនច្បាស់លាស់ជាសំដីរបស់មនុស្សទេទៅ ជាស្រែកថា "កូនលោកៗ" ទៅវិញ កាលបើម្តាយចូលទៅជិតក៏នាំគ្នាហើរទៅទំលើដើមឈើដទៃទៀតស្រែកថា "កូនលោកៗ" ។ ម្តាយចេះតែដើរស្រែក ហៅកូន ទាល់តែអស់កម្លាំងដើរព្រួច ណាមួយអស់អាហារបរិភោគផង ក៏ដួលស្លាប់ទៅ ។

នៅប្រទេសកម្ពុជា សត្វនេះវាតែងតែហើរមករើសខ្យងខ្មៅស៊ីតាមវាលស្រែ ក្បែរជើងភ្នំ ឬព្រៃស្រោង កាលណាវាធ្វើល នឹងមនុស្ស ឬសត្វដូចគ្នាវាស្ទុះហើរ ស្រែកយំឮថា កូនលោក! កូនលោក! លុះព្រឹកស្ងាត់វាថ្ងូរមុខគួរឱ្យស្រណោះពន់ ពេក ។